

Bolgarski poraz je pa tudi za Nemčijo in Avstrijo na hujši udarec, kateri ju je zadel v tej svetovni vojni, kajti obe izgubite trdno in zanesljivo oporo, Bolgarija in Turčija sta za Nemčijo in Avstrijo izgubljeni. Bolgarija je prisiljena nemudoma izprazniti zasedene dele Srbije, približno tri petine cele Srbije, in tudi nemške in avstrijske čete, ki se nahajajo v Albaniji, v Crnigori in v Srbiji, so prišle v položaj, ki nikakor ni rožnat.

Kot vzrok bolgarskega poraza se navaja različno. Pred vsem dejstvo, da se je Bolgarija že do grla naveličala vojne, kajti njeni sinovi se že vojskujejo celih sedem let. Nadalje se navaja veliko pomanjkanje živil v Bolgariji ter dejstvo, da je dežela za Turčijo najbolj zadolžena balkanska država.

Umevno je torej, da je Nemčija delala na vse pretege in storila vse korake, da prepreči uskok Bolgarije iz njene zveze. S svetovno velevažnimi dogodki na Balkanu pa smo za velik korak bližje — miru.

Premirje podpisano.

Dne 29. septembra zvečer je bilo v Solunu sklenjeno premirje med Bolgarijo in med vrhovnim poveljnikom četverospozumovih čet v Solunu. Bolgarija je odposlala v Solun tri pooblaščenca, ki bi naj sklenili premirje in sicer finančnega ministra L. ančeva, generala Lukova in bivšega ministra Radeva. Bolgarski odposlanci so sprejeli vse pogoje za premirje, katere jim je stavil vrhovni poveljnik četverospozumovih čet v Solunu. Sovražnosti so bile ustavljene in vrhovni poveljnik četverospozumovih čet v Solunu je dobil nalog, da Bolgarija nemudoma zadosti pogojem, pod katerimi ji je bilo premirje dovoljeno.

Četverospozumove čete prodirajo od dveh strani vedno globlje v Bolgarijo. Na ponedeljek, dne 30. sept., je bila sklicana bolgarska zbornica, da se posvetuje in sklepa o novem vojaškem in političnem položaju v Bolgariji. Nemčija in Avstrija sta pa poslali v Sofijo številne čete Bolgarom na pomoč, toda ta pomoč je prišla že prepozno. Po poročilih iz Sofije so baje nemške čete zasedle vse važnejše železniške proge in železniška križišča v Bolgariji, da se vzdrži zveza med Nemčijo in Avstrijo ter med Turčijo, da bi Turčija, ki baje ne mara slediti vzgledu Bolgarije in skleniti premirja s četverospozumom, ne bila odrezana od Avstrije in Nemčije. Novejše poročilo iz Sofije pravi, da se je bojevanje proti Bolgarom ustavilo.

Clary o prehrani

Pred nedolгим časom je moral poslati vsak gostilničar potom žandarmerije četiri litra vina na ogled v Gradec. In s tem se je iz cele Stajerske nabralo na namestnji mnogo in mnogo četrtnih vina. Nekaj več ga je bilo prav gotovo, kot ga pridela en sam vinogradnik (recimo samo dva). Ko so pa rešili vrašanje o ravnalnih cenah vina in se je to razglasilo po časniki, bi sodil človek, da bodo vino zopet vrnil. Če bi Linhart še živel, bi morebiti tako zapisal, kot takrat o galici, ki je bila neprimerno draga: „Ker je jasno, da se ne spleča plačevati nazaj (stih ubornih 50 v (pri 100 kg je to 50 K; se torej res ne spleča!) bodo gg. odjemalci gotovo toliko prijazni in bodo pustili denar zastopu, ki bo borno svotico (menda 3—5000 K) porabil za popravo itak slabih cest v domačem okraju. (Linhart je pozabil navesti, da se bo morebiti to še le čez 5 ali 10 let zgodilo.) Tako so tudi g. Clary dobili lepo svotico „firkelcev“ rujnega vinca in, kar je najprijetnejše našemu ušesu, lepo zastonj. Ker Linharta ni več, bi mogoče „Marburgerca“ bila tako prijazna, da bi izrazila mnenje o načinu Claryjevemu, kako se prekrbeti z vinom zastonj. Prihodnjč bo pa Clary zahteval od trgovcev, da pošljejo četrtn metra blaga na poskušnjo cen, da se bo prepričal, da je meter blaga, ki je stal v mirnem času 40 vin., sedaj res vreden 120 K. Z doposlanimi vzorci bo potem lahko zastonj oblekel Gradčane. Pozneje bo še zahteval od kmetov, naj pošljejo četrtn kg žita in drugih živil na poskušnjo, da se bo prepričal, če od države določena cena za žito ni previsoka. In da bo vrašanje prehrane mesta Gradec (pravilno: Claryjevega občja!) rešeno, naj še zahteva četrtnke krav (volov že žalibog ni več!), svinj in enake in neenake živine na poskušnjo. Skoda, da je Jugoslavija tako blizu, kajti sicer bi se zvedeli od Claryja, kako bi se zastonj — prehranila cela Stajerska ali celo vsa Avstrija. Nič ne de, bomo vse eno počakali.

Vrnite posojila, plačajte dolgove!

Mnogi so bili pred vojsko prisiljeni izposoditi si denar pri kaki hranilnici ali posojilnici, da so mogli gospodariti. Med vojsko so potem dobili nekateri za nakvirirano živino, za poljske prideleke in za

druge reči večkrat velike svote denarja. Pametni gospodarji so imeli nato prvo skrb, da plačajo dolgove, ki so jih poprej tlačili. Šli so takoj in vrnili vsa posojila pri denarnih zavodih ter se tako iznebili sitnih bremen. Ti vsaj lahko mirno rečejo, da so posestva in domovi zdaj res njihovi.

Mnogo pa je posestnikov, ki so denar, katerega so dobili med vojsko, ali shranili doma ali pa naložili v posojilnicah; dolgovi pa niso hoteli plačati in jih še zdaj imajo. Ti posestniki ravnaajo nespametno. Kaj hočejo s papirnati denarjem napraviti? Kot dobri prijatelji slovenskega ljudstva resno svetujemo vsem takim Slovincem in jih v njihovo korist nujno prosimo, da tako vzamejo papirnati denar, ki ga morebiti imajo doma ali pa so ga naložili v posojilnicah, ter poplačajo z njim svoje dolgove. Po vojski pridejo resni časi, v katerih se bo vsak smel srečnega šteti, ako bo njegovo posestvo brez dolga.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti. Na slovenskih posestvih je še vknjiženega veliko nemškega denarja. Mnogi posestniki imajo denar od nemških denarnih zavodov izposojen. Kaj naj napravijo s temi posojili? Mi kratko rečemo: Ako si kaj dolžan nemškemu denarnemu zavodu, plačaj takoj prejško je mogoče. Ako nimaš denarja na razpolago, pa si izposodi pri slovenskem denarnem zavodu ali pa naprosi slovensko posojilnico, da prevzame tvoj dolg pri nemškem denarnem zavodu. To ti bo le v korist in blagoval nas še boš enkrat, ako boš zdaj poslušal naš dober svet! Do zadnje slovenske kočje naj se razširi naš klic: Proč z dolgovi! Vrnite vsa posojila, posebno nemškim denarnim zavodom, da bo slovenska zemlja prosta vseh bremen, kadar bo združena v lastni, prosti, jugoslovanski državi!

Kmetijstvo in samostojnost naroda

Pred več kakor 1000 leti smo imeli Slovenci lastne kraljestvo pod kraljem Samom. Kmalu po njegovi smrti je razpadlo to kraljestvo in od takrat naprej nismo bili več samostojni in svobodni. Skoro več kakor 40 rodov smo živeli tlačansko življenje, zato je razumljivo, da si le težko predstavljamo pravice, ki jih ima svoboden narod. Samostojen narod uredi si svoje politične, gospodarske in kulturne razmere na svoji zemlji tako, kakor se njemu zdi najbolje. Te oblasti Slovenci sedaj nimamo, v Jugoslaviji pa jo bomo imeli skupno s Hrvati in Srbi kot troimeni jugoslovanski narod.

Ko postanemo samostojni, si bomo svoje razmere, posebno gospodarske, nekoliko drugače uredili, kakor so danes. V zadnjem času so nastale nove gospodarske ideje, ki jih bomo uresničili, ko enkrat zadobimo neomejeno oblast nad svojim na svojem ozemlju. Svetovna vojska je pokazala potrebo, da se zemlja ponarodi (nacionalizira), to se pravi, da postane zemlja last domačega naroda in ne tujcev. — Znano je, da je pri nas še velik del gozdov last fidejkomisov (posestva graščakov, katera se ne dajo deliti). Ti fidejkomisi so se ustanovili pred stoletji za tuje graščake, ki so prišli v našo deželo gospodariti našemu narodu. Imamo fidejkomise, ki obsegajo do 24.000 hektarjev zemlje. Na tem veleposestvu, če bi bilo dobro obdelano, bi lahko izhajalo 2000 kmetijskih družin z 10.000 osebami. Sedaj je last le posameznih rodbin.

Ako bi spravili v roke naroda slovensko zemljo v tem smislu, kakor sem ravnokar omenil, bi pridobili za našega kmeta na celim Slovenskem okroglo 130.000 hektarjev gozda in vrhtega še pašnike in travnike ter njive. Naši mali in veliki kmeti, ki imajo manj kakor 500 ha, imajo sedaj povprečno 5,18 ha gozda. Ako pa bi razdelili one velike gozdove, ki obsegajo, kakor že zgoraj ugotovljeno, 130.000 ha, bi se povečal povprečen obseg gozda naših malih in srednjih kmetij ravno za 1 ha, to je na 6,18 ha. Ko dobimo Slovenci samoodlobo, bomo imeli pravico skrbeti za našega kmeta, spraviti v last naroda gozde ter na ta način povečati obseg naših posebno malih in srednjih kmetij.

Ko bomo samostojni, si uredimo tudi druge gospodarske razmere tako, kakor nam prija. Cela knjiga bi se lahko spisala o tem, kako si bomo zboljšali svoj gospodarski položaj, posebno kmetijstvo. Naj navedem tukaj samo še en slučaj. Vinoreja je tu pri nas zadnja leta začela hirati. Cene vina sicer niso padle, pač pa se je kmetu vinograd vedno manj izplačal. Vzrokov je bilo več. Posebno zadnja leta pred vojsko so preplavile tuje pivovarne naše kraje s pivom in so na ta način ne le uničile naše pivovarne, ampak tudi izpodrinile dobro vino našega kmeta. Do zadnje gorske kočje je prišlo tuje pivo. Ceni se, da smo ga uvažali kakih 150.000 hl na leto. Na Slovenskem brez Primorske smo pridelali povprečno vsako leto nekaj čez 700.000 hl vina. Uvoženo pivo je delalo hučo tekmo našemu vinorejcu.

Ne le na naših domačih tleh, ampak tudi drugje je posebno madžarsko vino prizadajalo veliko škodo vinorejcem. Madžari, ki imajo vrhovno oblast v svoji državi, so si uravnali tarife za prevažanje blaga, železniške zveze itd. tako, da so izpodrinili naše vino posebno na Dunaju in v drugih nemških okrajih. Mi, ki nimamo lastne države, niti ne moremo prikrojiti tarifov itd. po svoje, nismo mogli tekmovali z njimi.

Vse to se mahoma izpremeni, ko dobimo svojo državo. Vhod tujemu pivu zabranimo s carino in z drugimi sredstvi in namesto onih 150.000 hektolitrov piva, ki je prišlo do sedaj iz tujine, bomo imeli naše domače vino in pivo. Tudi izvoz vina se bo dvignil,

ker si uredimo železniške tarife, prevozne zveze itd. tako, da bo mogel naš vinorejec tudi v tujini prodajati z dobičkom svoj pridelek.

To sta le dva slučaja, v katerih mora narod, ako ima samostojnost in neodvisnost, podpreti kmetijstvo. Našteli bi lahko še nepregledno vrsto koristi, ki jih bo imel naš kmet od Jugoslavije.

Na bojiščih.

Na macedonskem bojišču se v treh smereh nadaljuje prodiranje četverospozumovih armad v notranjost Srbije in v dveh smereh v Bolgarijo. Ena armada prodira od Bitolja v smeri proti severu, in je že zavzela Prlep in Krusevo. Druga glavna armada in sicer središče je pa prodirala med rekama Crno in Vardar v smeri proti severozahodu, je zasedla Stip, Velesovo, Kočano, zelo važno križišče cest in železnice Skoplje. Levo krilo te armade prodira v smeri proti Kačanik—Pristina, središče proti Kumonovom v smeri proti Vranji—Niš, desno krilo je pa krenilo proti vzhodu na Krivo-Palanko—Džustendil, kjer se že nahaja na bolgarskih tleh. Tretja četverospozumova armada, ki je prodirala severno od Dojranskega jezra, je prekoračila visoko Belašico-Planino, udrila v dolino reke Strumice, zasedla mesti Strumica in Petrič ter je krenila proti glavnemu bolgarskemu mestu Sofiji. Grške divizije, ki so prodirale vzhodno od Soluna, se pa nahajajo na črti Seres—Drama. Ker se bolgarske čete nikjer ne postavijo v bran, prodirajo četverospozumove armade z vso naglico, da zasedejo Srbijo, dosežejo železnico, ki veže Bolgarijo s Turčijo, da tako pretrgajo vse zveze med Bolgarijo in Turčijo. — Na iranskem bojišču se vedno ljuteje nadaljuje ofenziva četverospozumovih armad. Nemci se umikajo na celi črti, kljub tem, da so zavzele nemške armade takozvano Hindenburgovo črto, o kateri zatrjujejo, da je ena sama trdnjava. Nemške čete so se morale umakniti v Belgiji pri mestu Ypern, pri mestu Cambrai (južnovzhodno od Arrasa), med rekama Aisne in Vesle (severozahodno od mesta Soissons) in končno v Argonih, kjer je pritisk ameriških čet vedno večji. — V Palestini se Turki umikajo na celi črti in sicer na levem bregu reke Jordan v smeri proti staroslavemu Damasku ter med morsko obaljo in Jordanom na črti Beirut—Damask. Ne bo več dolgo, ko bo Palestina popolnoma v angleški oblasti. — Na albanskem bojišču smo se umaknili proti severu. — Na italijanskem bojišču nobenih važnejših dogodkov.

Razne politične vesti.

Slovenska Kmeška Zveza. Dne 26. septembra je imela S. K. Z. odborovo sejo, v kateri se je poročalo o sedanjem političnem položaju in o ustanovitvi pokrajinskega odbora Narodnega Sveta za Stajersko. Vršila se je zanimiva razprava o današnjih vprašanjih . . .

Narodni Svet. Dne 26. m. m. popoldne se je vršila pod predsedstvom dr. Korošca v Mariboru skupna seja zaupnikov S. K. Z. in J. D. S., v kateri se je ustanovil pokrajinski odsek Narodnega Sveta za Stajersko. Jugoslovanska socialdemokratska stranka se bo povabila, da sodeluje. V soboto, dne 28. sept., je imel stajerski pododbor N. S. svojo prvo sejo. Izvolilo se je predsedstvo ter razpravljalo o vprašanju naše meje. Sklenili so se važni sklepi za našo bodočnost. — Pozivamo naše rodojube in denarne zavode, da prispevajo darove za N. S. Sprejema jih tudi prodajalna Cirilove tiskarne.

Državni zbor je pričel zborovati v torek, dne 1. oktobra. Po otvoritvenem pozdravu predsednika dr. Grosa je imel ministrski predsednik Husarek dolgovnezi govor o notranjem in zunanjem položaju, v katerem pa ni povedal prav nič novega ali le besedico zanimivega. Glede našega juga se je Husarek zavzel toplo za ustanovitev hrvatske države, v kateri bi se priklopila Bosna in Dalmacija. Nas Slovencev ni omenil niti z besedico. Husarek se je vroče zavzemal za ohranitev zvezne zvestobe Nemčiji.

Cehi in sloploh Slovani so Husareku burno ugovarjali. Slišali so se neprestani kliči: Proč od Nemčije! Raztrgajmo zvezo z Nemčijo! Cehi so izjavili, da se bodo zopet odločno postavili po robu sedanji vladi, ki je razdvojila Češko in je tako kršila zakon. Posl. Stranaky je v finančnem odseku imenoval Husareka, ki si drzne v sedanjem resnem času z delitvijo Češke razburjati češki narod, blazneža, ki so se mu razpočili možgani. Cehi ne bodo dovolili vladi prav nobenih davkov. Iz Husarekovega govora je razvidno, da hoče vlada, naj bi Slovenci ostali sami in naj dobimo neke vrste samoupravo. Take krpucarije Slovenci odločno odklanjamo. Mi zahtevamo celotno Jugoslavijo. Sicer pa nam je prav vse eno, ali nam da sedanja vlada našo popolno samostojnost ali ne. Pride čas, ko bo Jugoslavija ustanovljena in sicer celo v takih mejah, kakor vladi in Nemcem ne bo ljubo. — Po Husarekovem govoru se je seja zaključila. Včeraj in danes se nadaljuje razprava o ministrovem govoru. Razprava bo zanimiva, ker pridejo do besede zastopniki vseh avstrijskih narečev.

Ptujska sirotišnica — ali vzgoja jančičarjev! Naši ljudje ne samo v ptujskem, ampak tudi v drugih okrajih so dobivali zadnji čas od ptujkega glavarja Netolička in od mestnega urada pozive, naj darujejo za zgradbo sirotišnice v Ptuj. Glavar Netolička je zagotavljal naše ljudem, da ima ta ustanova